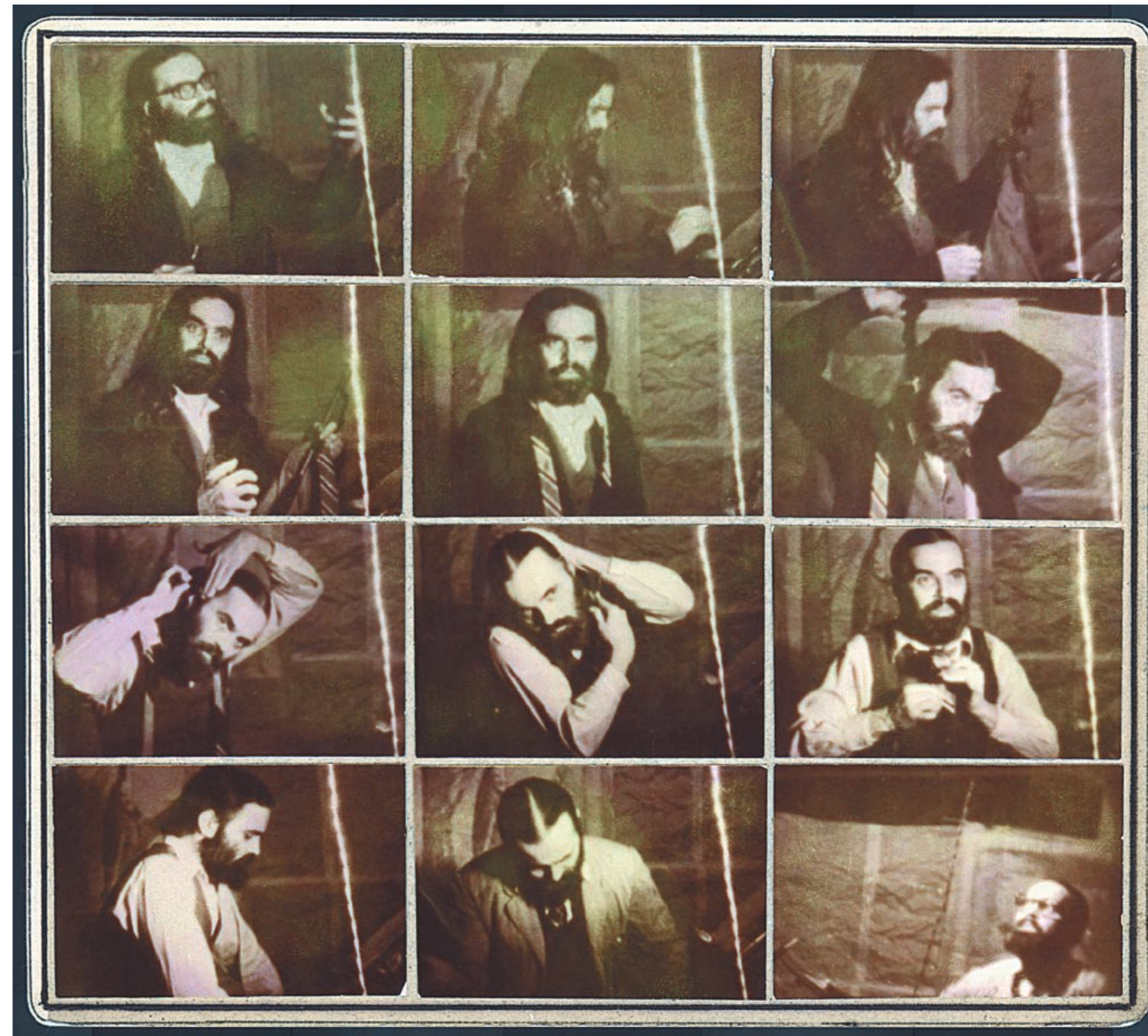

Magyar Nemzeti Galéria. Hogy mennyire tartozik hozzá történetéhez a múzeum raktáiraiban vagy a különböző kiállítóhelyiségekben töltött időszak, ahol fátyollal vagy anélkül önmagában álló műtárgyként látható – kérdés marad. Sebők Zoltán fentebb idézett elképzelése szerint a Maya szobor „teljes értelmezés[e] egy végtelen leírás lenne”, amely „elszigeteltségében, egy dohos raktárhelyiség sötét sarkában” is megmutatná, „kitérne budapesti bemutatkozásaira stb., sőt a jövőben sem téveszteni szem elől.” A végtelen leírás kifejezés eszembe juttatja Michael Ende A végtelen történet című regényét, amelyben a regényt olvasó kisfiú élete és az általa olvasott regénybeli történet, a képzelet és a valóság fokozatosan egymásba hatol, egymás részévé válik. Hasonló módon Pauer számára is az emlékek és a képzelet, nem a Maya szobor, hanem a „Maya-élmény” volt az, ami történetserűvé vált. Jóllehet rendhagyó módon 1991. április 26-án Pauer a szobrot a múzeumból kihozatta, és bemutatta egy előadás keretében, amely már nem a Pszeudoelőadás, hanem a Pauer-est a Kossuth Klubban címet viselte, és amelynek apropója a művész 50. születésnapja volt. A színpadon művészettörténészek és barátok beszéltek Pauer munkásságáról és végül a Mayát is leleplezték. Mindez azonban inkább a Maya utóéletéhez mint történetéhez tartozik. A Maya-élmény történetét azonban Pauer valóban felvázolta 1993-ban, amikor Egyszemélyes színház tervén dolgozott. A tervek között található az a családfa vagy diagram (lásd ... oldal), amely az új színházi elképzelés leszármazását mutatja a „Pszeudo élménytől” kezdve a Tüntetőtábla-erdőn át a Maya élményig, amelytől a Torinói leplen és annak Pauer által elkészített szobrán, a Szépségakción, és P.É.R.Y. Pucin keresztül vezet az út az Egyszemélyes színházig, amely nem csak az út végén, hanem mintegy annak kezdetén is felmerül. A Maya szobor és a pszeudoelőadások által megfogalmazott gondolatok, valamint a pszeudoszínházi elgondolás egyes aspektusai a későbbi művekben visszatérnek, ezekre részben magam is utaltam, és e kötetben az egyes művekről szóló írások feladata ezeket tovább fejtegetni. (Amennyiben az olvasó ilyen fejtegetésekkel nem találkozik, kénytelen lesz maga végiggondolni az összefüggéseket.) Az Egyszemélyes színház elnevezés ellentmondásban van a pszeudoelőadásoknak azzal az eddig hangsúlyozott jellemvonásával, hogy teljes komplexitását tekintve kollektív műről van szó. Mielőtt

azonban idézném az elképzeléssel kapcsolatos egyetlen publikált forrást és mellékelném a dokumentumokat, két dologra hívnám fel a figyelmet. A valóság megismerésében mindnyájan egyedül vagyunk, amennyiben szemünk hasadékán át pillantunk a környező világba. Hogy ennek ellenére, bizonyos pillanatokban mégis valami egyesülésfélét élünk át másokkal vagy az univerzummal – csoda, amiről valaki azt mondta, hogy nem hisz bennük, de belőlük él. Az Egyszemélyes színház a tervek szerint mesterséges eszközzel kívánt volna olyan hangulatokat felidézni bennünk, amelyeket éppen azért élhetünk volna át elevenen, mert a hangulatot előidéző egyes elemek és azok kombinációi is mind ismerősek számunkra. A példaként felsorolt kombinációk leírása mind megannyi költői kép jelenik meg előttünk, egy-egy kiragadott pillanatnak tűnik egy filmből, egy költeményből, vagy a valóságból magából. Elég beleolvasni a példatárba, hogy az ember tudja, miről is van szó. Ilyen értelemben ez a színház bár egyszemélyes, de nem magányos. Másrésztől azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy ennek a színháznak is a Pszeudo a széppapja. Most pedig következék a részlet Antal Istvánnak Pauer Gyulával folytatott beszélgetéséből: „Olyan szobát vagy fülkét készíték, amelyek szimulálják a természeti jelenségeket. [...] Szimulálják a tavaszt, nyárt, őszt, telet. Gombnyomásra lehet benne reggel, dél, este és éjszaka. Ha akarod, tavasz lesz. Tavasz reggel kukorékolással, lombsusogással. Akarhatsz tavaszi tücsökciripelést is szélzúgással, mondjuk, este. Felhővel, felhő nélkül, esővel, tisztán. Amit csinálók: fülkeszínház. De csak látvány van benne. Nincsen színész, nincs látható szereplő. [...] Ez önálló, autonóm színház lesz: díszletszínház. [...] Egyszerű, színházi megoldásokat használok. Adva van, mondjuk egy horizont, amiből választható téli égbolt és nyári égbolt, meg őszi és tavaszi. Van báránfelhő, viharfelhő, hófelhő és felhőtlen ég. Általában négyes blokkok. A fülkében mindig csak két személy lehet, akikről a többi néző nem tud, mert láthatatlanok. Illetve nem feltétlenül láthatók. A háttérben díszletmunkások mozgatják az egész apparátust. Szó sincs automatikáról. »Hintás legények« dolgoznak, és nyomatják a programot. Megcsinálják neked. Furcsa érzés lesz benne ülni.

– Színházat teremtesz a valóságból, amit mások igényei szerint mesterségesen mozgatnak.

– Így van. Azért érdekes, mert amikor a fülkébe belépsz, egy másik világba kerülsz. Nem

/KIMENT A FÜRDŐSZOBABA.../

HOZZAVALOK: /IRD!
 NYLONZACSKO
 GUMIGYÜRÜ
 HAJKEFE

MAJD KIHUZOD, HA UGY ERZED, HOGY FELESLEGES
 EGYEZZÜNK MEG ABBAN, HOGY TE KIMEREVEDSZ, MIKOR UGY GONDOLOD,
 HOGY JO A POZ.
 ELSIMITOM A HAJAM.
 NYAKKENDŐKÖTES--- MAJD MEGMUTATOM, HOGY MELYIK FAZIST.

TEHAT A FESÜLKÖ DES MEBVOLT.
 VAN A ZAKO, MOSTMAR EGYFOLYTABAN ZAKO LESZ.
 MOST ELÓADOM A HAT NEM...
 LEFOGOTT HANGON FOGOM CSINALNI...
 AHOL POZ
 RENDET POZ
 SZOBOR POZ
 EZT A LAMPAT KELLENE EGESZEN AZ ARCOMBA VILAGITANI. HENRIK!
 GYERE!

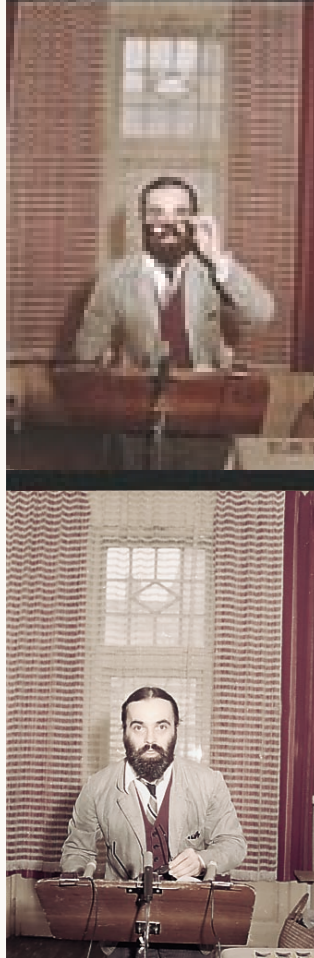
MEG VAN EGY KEP, EGY UTOLSOT!
 HAT MEGHAJLAS VAGY MI...
 VISSZAMONDOM A HAT NEM-ET
 MAR--- MEGHAJLASPOZ
 ANNYIFELEKEPPEN LEHETNE
 MA... /AKKOR FENYKEPEZZ/
 MEGEGYSZER MEGISMETELNI, MIKOR FÖNTRÖL JÖN A FENY.
 BELE A SZEMEMBE, VARD MEG AMIG JOL ELABRANDOZOM.
 TE VARSZ

/ABRANDOZAS/
 ELABRANDOZOK NEHA POZ
 VISSZA A LAMPAT A HELYERE
 LEONARDO POZ
 AKI /EZ JO/ POZ
 FESTETT NEHA /EZ IS JO/ POZ
 EGY-EGY : EZ JO MAJD JÖN A POZ--- MONA LISA
 SZIKLAS MADONNAT POZ
 MEHET? MEHET!
 MEG MIT IS MEG
 DEHAT MINDEGY POZ
 ANNYIFELEKEPPEN LEHETNE POZ

PETER SZOL
 TE EXPONALSZ
 KEZDHETSZ ABRANDOZNI...
 /NEM A REND, A HATALMAT AZ A SZOBOR.../
 ABRANDOZZ, MAJD SZOLOK MIKOR JO!
 EZ NAGYON JO! NEM...MEG NEM!
 MOST!!!

 A LELEK NEM VOLT AZ ARCAN! TE NE TATSD A SZAD!
 NEMA CSÖND
 MOST MAR ELABRANDOZTAM...

pusztán nézed a színházat, mint a nézőtéren, ahol ott van előtted a színpad vagy a vászon, hanem benne vagy. Te vagy a szereplője.

– Körbe is vesz téged?

– Igen. Henger alakú. Egy ötméteres átmérőjű henger, ami kétszintes. Van egy kapcsolótábla fenn a munkásoknál, és van egy előtted, aki a fülkében ülsz. Amikor te megnyomsz egy gombot, a fönti pasinál kivilágosodik egy másik, amiről tudja, hogy melyik elemet kell beemelnie. Mókás, és tulajdonképpen semmire sem jó. Technikai bravúr nincs benne.

– Úgy ültetsz be embereket egy szimulált világba, hogy talán részeg bűnések lógatják be a kellékeket. Akár össze is keverhetnek mindent.

– Igaz, de te is összekeverheted. Épp ez a nagy dilemma. Tudniillik mi van, ha lenyomod egyszerre a tavaszt, a nyárt, az ősz és a telet? Merthogy négy gombot mindenképpen lenyomhatsz. Ilyenkor a gép szírélnézni vagy csilingelni kezd, és jelzi, hogy a kérésed marhaság.

– Mit csinálnak a melósok?

– Megnyomják a gombot, amelyik azt villogja, hogy marhaság.

– Olyan ez az egész, mint a belső világod kiváltása. [...] Nem arról van szó, hogy örült káosz van benned, és annak találsz meg a játékos ki-dobási formáit?

– Szeretnék rendet teremteni az összevissza dobált élményeim, másrészt az érzelmeim és a gondolataim közt. Szeretném azt látni, hogy a valóság – ami számomra érthetetlen – modellezhető. Ezért gondoltam a szimulátorszobára is: ha bemegyek, bármikor képes legyek megidézni magamban egy tavaszi estét tücsökcirpeléssel. Annak idején is csináltam egy-személyes villamost otthonra. Meg is van. A tüntetőtáblaszövegeim között is van egy ilyen program. Vagy a lift. Az egy tipikus helyzet. Belépsz egy fülkébe, és két kis nyílason fut fölfe-lé a kép. De csak amikor már megnyomtad a gombot. Ez egy festett háttér két hengerre te-kerve, mint egy mángorlóra. Így lehet forgatni kívülről. Az érzés tökéletes. Még egy finom berregést is kapsz, miután megnyomtad a gombot. [...]

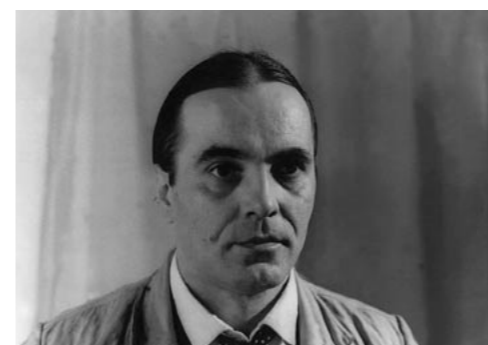
Az embernek úgy kell elképzelnie az életét, hogy a szeme nem mutatja meg pontosan, mi a pálya. Meg kell tanulnia, hogy ne bizzon meg

a szemében. És ne bizzon meg a fülében sem. Egyáltalán, az érzékszervei nem alkalmasak arra, hogy a maga teljességében felismerje velük a valóságot. Ezért föl kell készülnie arra, hogy valamilyen csalódás éri. Erre a csalódásra hívom föl a figyelmet, amikor azt mondom, hogy vigyázz, ez csak úgy néz ki, mintha olyan lenne, de nem olyan. [...] Egy tájkép úgy néz ki, mint ha egy táj képe lenne. Közhely, de a festészet azt csinálja, hogy sík felületre imitálja a teret. Senki nem gondolkodik el azon, hogy minél tökéletesebben, minél hűségesebben adja elő a dolgot, annál jobban átvág téged, és én annál jobban szeretem, minél jobban átvágnak. Örülök, ha becsapnak. Ez egy játék. Játékos hazugság, amely az élet fenntartására fejlődött ki az emberrel együtt. Érdekel az is, hogy egy ember meddig képes másképpen előadni magát, mint amilyen. [...]

– Elképzeléseimben messzebb rugaszkodom, mint a valóságban. Az élet kiábrándítóbb, és lefáraszt nagyon. Ezért akarom a fülkeszínházban szétbontani a hermikus változásokat, amelyek a természetben lezajlanak. Tehát ahogyan lemegy a nap, vagy tél van, és esik a hó. Ezt

szimulálni akarom neked egy fülkében. Teljesen átlátszóan, elemeire boncolva, hogy a megismerést szolgálja. És érezni fogod, hogy tőled egy méterre ott szuszog valaki, aki az egészet csinálja. De ezt már nem látod.”⁶¹ Egyszemélyes színház címmel Pauer 1995. szeptember 15-én a Múcsarnokban lépett fel, ez azonban nem a fentebb leírt elképzelés megvalósítása volt, hanem egyfajta előadást. Pauer fellépéseiből azonban soha sem hiány-zanak azok az elemek, amelyek a pszeu-doelőadásokból és a Maya-élményből származnak. Mindig emlékezetes marad az 1980-as években a Székény Színházban megtartott Erdély Miklós-esten való szereplése, amikor Erdély Antiszempont című versének tükörírás-sal és fejfelé írt záró sorait mondta el – valóban visszafelé, a szavakat befelé szíva. Legutóbb 2002-ben megjelent verseskötete bemutatón adta elő korábbi szövegeit és verseit Antal Istvánnal, illetve az általa felkért színészekkel: Helyei Lászlóval és Jordán Tamással közösen.⁶² Jelen sorok írója közreműködött művészettörténészként abban a C3 Központban megtartott, ismeretterjesztő jellegű

előadásban, amelynek felépítését Pauer szintén előre megíratta és kiosztotta a hallgatóság között.⁶³ Pauer mindig is gondoskodott művei értelmezéséről és arról, hogy a leírások és az értelmezések a műnek lényeges alkotóelemeivé váljanak. Én magam 1982-ben ismertem meg személyesen Pauer Gyulát és egyetemi hallgatóként róla tartott első előadásomat szintén Imre Emma dokumentálta.⁶⁴ Az előadás Beke László szemináriumának keretében hangzott el, akinek Pauerről szóló, 1976-ban publikált, és a jelen kötetben újraközölt írása volt az, ami Pauer Gyulához elvezetett. Mindezen személyes élményeimért azért mesélem el, mert az 1982 óta szinte folyamatos „Pauer-élményem” nélkül ez az írás nem jöhetett volna létre. A nála töltött Péntek-esték, vagy bármelyik este Pauer Gyulával, a vele folytatott hosszú beszélgetések, az együttlétek intenzív pillanatai, esetlegességei és elrövedezései mind-mind közvetítettek valamit abból, ami a pszeudoelőadásokon történhetett⁶⁵, és segítettek megérteni ici-picit azt, hogy mi megy végbe velünk és általunk a valóságban.

- 1 Pauer színházi tevékenységével kapcsolatban bővebben lásd A pszeudo a színházban és filmben fejezetet.
- 2 II. Pszeudoelőadás. Kassák Lajos Művelődési Ház, Zugló, Budapest, 1979. okt. 5. Az előadás az ugyanitt 1979. szept. 15. és okt. 7. között megrendezett Szüzenon-1969-1979 című kiállításához kapcsolódott, amelyen Pauer egy Lepedőt állított ki: „Az 1979-es Szüzenon-kiállításban egy gyűrött lepedőt állítottam ki, amely valójában ki volt feszítve – a gyűröttség képzetét kizárólag festői eszközökkel értem el.” (Pauer Gyula mondja. In: Mihályi Gábor: A Kaposvár-jelenség. Műsák Közművelődési Kiadó, Budapest, 1984.) Pauer az előadásában mind a Lepedőre, mind pedig Gulyás János Pszeudo című 1970-es filmjére is utalt, amely ekkor levetítésre került. Az előadásáról hangfelvétel készült, amelynek egy gépirásos átirata megtalálható Pauer Gyulánál. Pauer a Mayáról írt szövegében (lásd oldal) említi, hogy jóllehet a Mayát a „Kassák Házi előadás csúcsműként tárgyalja, de nem mutatja be.” Az előadás ebben az értelemben eltért a többi Pszeudoelőadástól, amelyekben a Maya szobor központi szerepet játszott. Pauer a színház és a Pszeudo kapcsolata mellett az érzécsalódásról, a megismerő tevékenységről és a Pszeudo egyes aspektusairól beszélt.
- 3 Lásd 2. sz. jegyzet. i. m.
- 4 Pszeudo II. Forgatókönyv vázlat, 1972 körül. In: Pauer. Fotó- és szövegdokumentáció. Összeállította: Szőke Annamária. Pauer Gyula kiadása, Budapest, 1985. (A továbbiakban: Pauer 1985) 51. (1987-ben a kiadvány újabb 50 példánya készült el a hibák kijavításával és kiegészítések bevezetésével. A Forgatókönyv vázlat ennek 52. oldalán található.) Lásd ... oldal.
- 5 Lásd 2. sz. jegyzet. i. m.
- 6 Lásd 2. sz. jegyzet. i. m.
- 7 Pauer Gyula mondja. In: Mihályi Gábor: A Kaposvár-jelenség. Műsák Közművelődési Kiadó, Budapest, 1984. 169.
- 8 Lásd Első Pszeudo Manifesztum, ... oldal.
- 9 Pauer Gyula mondja. i. m. 162-174.
- 10 Vö.: „A kecskeméti Téli regének tervezésekor tüllemberekben gondolkodtam. Számomra a színész egyébként egy kicsit élő szobor.” (kiemelések – Sz. A.) L. L.: A Pszeudo Koncept megteremtője. Díszlettervezés – képköltészet. In: Somogyi Néplap, 1977. febr. 2. 5.
- 11 Pauer Gyula mondja. i. m. 169.
- 12 Az előadásban Paueren kívül Bálint Zsuzsa, Dobos Gábor, Érmezei Zoltán, Imre Emma és Legéndy Péter közreműködött.
- 13 A jelen kötet ... oldalán közölt szöveg egy stencilezett, a nézők között szétosztott példánya megtalálható Pauer Gyula tulajdonában. Ezt a szöveget Pauer később kiegészítette a pszeudoelőadás részleteinek leírásával, amelyet a főszövegben idézek. A bővített szöveg gépirásos változata a 70-es évek Bercsényi 28-30, '80/2. 1981. októberi számának 27. oldalán hiányosan jelent meg, teljes közlésére a Pauer 1985. 94-95. oldalán került sor. Ez alapján publikálta a szöveg szedett változatát Pap Tamás in: Szóगतatás az új magyar avantgarde dokumentumaiból. Jelenlét, 1989/1-2 (14-15). 237.

- 14 A nézőközönséget a rendőrfőnökn és a helyi tanács kulturális osztályvezetőjén, Dezsónén kívül a művésztelepen tartózkodó művészek alkották. Pauer szerint a meghívókat nem küldték szét, csupán a művésztelepen osztottak szét példányokat. A meghívók kibontatlan csomagjaira Pauer a pincében bukkant rá.
- 15 Pauer Gyula mondja. i. m. 169-172.
- 16 „Rögtönzött előadás” a Nagyatádi Fegyveres Erők Klubjában 1978 szeptemberében. Az előadásra az 1978. szeptember 15-én megnyílt Nagyatádi Fegyveres Erők Klubjában tartott előadás szövegéből” aláírással ellátott részlete megjelent in: Pauer 1985. 88. Ezt a részletet, valamint az előadásból vett egyéb részleteket is Pauer a későbbi Pszeudoelőadásokon előadta.
- 17 Egy közelmúltban magyar nyelven megjelent, sajátos címével a figyelmet felkeltő könyv: Szívós Mihály: A látszat története. A kezdetektől az i. e. I. század közepéig. Áron Kiadó, Budapest, 2000.
- 18 In: Pauer 1985. 90-93.
- 19 Lásd a 13. sz. jegyzetet.
- 20 „Rögtönzött előadás” a Nagyatádi Fegyveres Erők Klubjában 1978 szeptemberében (gépirat, VI. old.)
- 21 Publikálva in: K 3 forgatókönyvek. BBS, 1977. 4.; Pauer 1985. 70-71.
- 22 Az álcázott látszat. Pauer Gyulával beszélget Antal István. In: Magyar Napló, 1993. júl. 9. 15-17.
- 23 „Mint tudjuk – vagy nem tudjuk? –, Pauer Villányi Pszeudo-Reliefje elpusztult. A mű 1971-ben készült és 1978. július végén nekem már csak ez a kis darab jutott belőle. Valószínűleg mások birtokában sem lehetnek sokkal nagyobb darabok. Villányban is maradt talán még egy ugyanekkora darab. Kérdés, hogy a 80-as évek elejére ebből az előadásból mi marad? Javasolom, hogy már most kezdjük széthordani e művet, mert könnyen úgy járhatunk, hogy egy-két év múlva semmi sem marad belőle.” Legéndy Péter: Széthordható művészet. Felolvasva a nagyatádi Pszeudoelőadásban 1978. augusztusában. Publikálva in: Pauer 1985. 98.
- 24 Szórolapok szövegei Pszeudoelőadásokról. In: Pauer 1985. 135-139.
- 25 In: Pauer 1985. 138.
- 26 Az elnevezés véletlenül megegyezik Aby Warburg (1866-1929) művészettörténész kifejezésével, amellyel a képzőművészetben alkalmazott kifejező gesztusokat nevezte el. Warburg elképzelése szerint az egykor érzelmileg feltöltött állapotokat, szenvedélyeket vagy ősi félelmeket kifejező gesztusok képpé (pathosformellé, szimbólummá) válnak – jóllehet ezekre a továbbiakban is emlékeztetnek – a művészet és a kultúra részeként elveszítik eredendően fenyegető jellegüket.
- 27 Publikálva in: Pauer 1985. 114-115. (eredeti gépirat), és Pauer 2002. A szövegnek az utóbbi kiadványban közzétett változata egyes részleteiben eltér az eredetitől. Jelen kötetben az eredeti

- gépirat átiratát közöljük. Pauer a szöveget előadta a IV. Pszeudoelőadásban („Maya hasadása”) is, a Bercsényi Kollégiumban, 1980. április 15-én, amelyen a fotósorozat „széthordható műként” ki volt állítva.
- 28 Publikálva in: Pauer 1985. 96.
- 29 Nehéz pontosan meghatározni (Publikálva in: Pauer 1985. 97.); A szobrászat primitív I-II. (Publikálva in: Pauer 1985. 99-100.); Most eljártunk mit csináltunk eddig (Publikálva in: Pauer 1985. 101.; Pauer 2002.)
- 30 Lásd a 29. sz. jegyzetet. A vers központozása és sortörései eltérőek az eddigi megjelent két publikációban. Jelen közlés esetében a 2002-es verziót követtük, azonban a központozásokat értelem szerint kitettük.
- 31 Ekkor készült a Húzz át Uram át meg át című pathosformel (lásd ... oldalon) Legéndy Péter versére (Fotó-tárgy: Érmezei Zoltán). Kiállítva: „70-es évek művészeté” 1. Bercsényi Klub, BME, Budapest, 1980. ápr. 29. Reprodukálva az előbbi kiállítás katalógusában: 70-es évek. In: Bercsényi 28-30.(A BME Rózsa Ferenc Kollégiumának időszaki tájékoztatója), Budapest, 1980/2. o. n., valamint megjelent a „Kemény és lágy”. Poszt-konceptuális tendenciák. Tendenciák 1970-1980 – 6. Budapest, 1981. kiállítás katalógusában is; in: Pauer 1985. 126.
- 32 Eredetileg előadva a „Zöld Színpad”-on, Pauer Benczúr utcai lakásán 1980 elején. Publikálva in: Pauer 1985. 113. A szöveg átírása: Színház a képzőművészetben. / Színészet a szobrászatban. / „Akkor érzem jól magam amikor jól érzem magam.” (Fóhős) Hangulatképek. / Akkor amikor pompás áme node. / Folyamatos-esemény-látszátváltozás. / Képzogika. / Manipuláció mint modul (egység). / Folyamatképek. / Egy dolog megvalósítási folyamatát manipulációk sora hozza létre. / A megvalósulás törvényeit a manipulációk szabályozzák. / A kifejező tárgy maga a személy, aki saját helyzetével manipulál. / Cselekvésköltészet (Maya! Recept) Műtörténet. / Cselekvéssel közölt érzések, gondolatok. / Jelentéskör közvetlen átélés által meghatározott. / Színháziasított képzőművészet. / Cselekvés formájában kifejeződő gondolat a képzőművészetben. / A képzőművész elszakad a műtárgytól, cselekvéssel helyettesíti. / Cselekvésmű és állapotlátvány. / Cselekvés kapcsán jelenik meg a képzőművészeti gondolat!
- 33 Publikálva in: Pauer 85. 52. A felhívás teljes szövege: „A balatonboglári kápolna 72/július 1–8 között rendelkezésünkre áll. / Lehetőségeink határainak tágítása a direkt-kapcsolatokon keresztül remélhető. / Programunk azokat az eszközöket alkalmazza, amelyek révén visszacsatolás érhető el, azaz a közönség nem kontempláció, hanem aktivitás útján kerül kapcsolatba velük. / Július 1-jétől 7-ig »DIREKT HET«-et tartottunk. (Tehát nem rendezünk »kiállítás« és nem alkalmazzuk a klasszikus eszközöket.) / Július 8-án »rerendezzük« az idén április 30-án »elmaradt« AVANGARD FESZTIVÁLT. (Erre a napra a közönségnek meghívókat küldünk szét.) / A DIREKT-HÉT lebonyolításához két módon lehet hozzájárulni: / a) személyesen – :

előadások, helyszínen kifejtett konceptek, happening event, body, agitation, egyéb akciók. / b) médiumokon keresztül – : film, dia, magnó, projekt, koncept-lapok, message, levelezés, environment stb. / Az AVANGARD FESZTIVÁL programja kora délután kezdődik és késő estig tart. A műsor lényegében azonos a korábbi tervezettel. / A kelleket mindenkinek saját erőből kell biztosítania. (Csak konnektor van.) / Résztvevők: az AF résztvevői – Rajczy Margit, Türk Péter. / 72/VI/18. / Pauer Gyula / Szentjóbó Tamás”

34 „A balatonboglári kiállítást ugyanis különféle akcióprogramok, happeningek egészítették ki. Nekem egy agitációs programom volt, ami abból állt, hogy a kiállító terembe öt-hat széket tettünk egymás mellé, és velük szembe egy másik széket, amin én ültem. Akik leültek ezekre a székekre, azok végighallgathatták magyarázataimat a látottakról. Tulajdonképpen felvilágosító munkát végeztem, hogy azok az emberek, akik bejöttek a kápolnába, véletlenül se menjenek el úgy, hogy nem értik, amit láttak. Maguktól az alkotóktól kérdeztem meg, hogy mit érdemes mondani a kiállított munkáikról, de ki is egészítettem ezt a magam impresszióival, nézeteivel.” Pauer Gyula mondja. i. m. 167.

35 Fotósorozat, amely a csehszlovák és magyar művészek kézfogásait ábrázolja. Pauer ennek egy részletét később felhasználta: Hozzászólás a Lépcsőház akcióhoz, 1973. június. A mű a boglári fotósorozatból kivágott, Pauer kézfogásait mutató sávból és egy feliratból áll: „A Lépcsőházakció hírére már majdnem bizonyos volt előttem, hogy hol bukkanak majd Krisztus nyomára.... Nem csalódtam!” In: Lépcsőházakció. Önálló lapokból álló katalógus, Budapest, 1973.; Pauer 1985. 59.

36 „Pauer72” aláírással 11 db Pszeudomű maradt fenn Pauer Gyula tulajdonában, amelyből kettő megjelent in: Pauer 1985. 56-57.

37 Beke László tulajdona, Artpool Művészetkutató Központ, Budapest.

38 In: Pauer 1985. 136.

39 Paul Watzlawick – John H. Weakland és Richard Fisch: Változás. A problémák keletkezésének és megoldásának elvei. Gondolat, Budapest, 1990. 109.

40 Lásd a 39. sz. jegyzetet, 53.

41 Watzlawickék könyve eredetileg 1974-ben jelent

meg, és vizsgálódásuk tárgya kétség kívül tágabb szellemi horizontját nyújthatja nemcsak Pauer, hanem olyan hazai képzőművészek, mint Erdély Miklós munkái értelmezésének. Erdély több művében is foglalkozott a tudomány és a művészet; az emberi megismerés; a folyamatosság és a szakaszosság, etc. kérdéseivel. Pauer Pszeudoelőadásaival kapcsolatban itt csak a Mondolat című írás egy sorát emelném ki, amely röviden így szól: „Kész van ami készül”.

42 Sebők Zoltán: Pauer Gyula pszeudo Maya-szobról. In: Mozgó Világ, 1981/12. 55-57. Újraközölve in: S. Z.: Médiumok és a művészetek. Gemma Könyvek 15., Fórum Könyvkiadó, Újvidék, 1982. 22-28.

43 Lásd a 42. sz. jegyzetet.

44 Szórolapok szövegei Pszeudoelőadásokról. In: Pauer 1985. 138.; valamint 137.

45 „A jelenség / többrétegűsége / (szobor–ember–mitosz–történet)”. Szórolapok szövegei Pszeudoelőadásokról. In: Pauer 1985. 137.

46 Pauer Gyula: Színháziasított valóság. Pszeudo-színház projekt. Publikálva in: Pauer 1985. 102-103.; Pauer 2002.

47 Mindkettőt 1980 elején írta Pauer. Az egyik a negyedik pszeudoelőadás szövege, amelyet a Bercsényi Kollégiumban felolvasott (Publikálva in: Pauer 1985. 119.); a másik, a Hasadás című vers megjelent in: Pauer 1985. 117.; Pauer 2002.

48 Szórolapok szövegei Pszeudoelőadásokról. In: Pauer 1985. 135.

49 Pauer Gyula: Hasadás. In: Pauer 1985. 119.

50 Mint a 49. sz. jegyzet.

51 Szórolapok szövegei Pszeudoelőadásokról. In: Pauer 1985. 137. és 138.

52 Az itt idézett változatban az írásjeleket kitettem. Gépirat szöveget lásd ... oldalon.

53 Szórolapok szövegei Pszeudoelőadásokról. In: Pauer 1985. 137.

54 Kiállítva: Kemény és lágy. Posztkonceptuális tendenciák. Tendenciák 1970-1980 – 6. Óbuda Galéria, Budapest, 1981. ápr. 9-30.; Más - kép (Experimentális fotográfia az elmúlt két évtizedben Magyarországon). Ernst Múzeum, Budapest, 1989. szept. 25-okt. 8. Reprodukciók a Kemény és lágy kiállítás katalógusában, valamint: in: 70-es évek. Bercsényi 28-30. '80/2. 25. és 30. (munkafotók); Pauer 1985. 127-129.

- 55 Publikálva in: Pauer 1985. 127-129.; Pauer 2002.
- 56 A színpad a nevét a szobában leterített nagy zöld járószőnyegről kapta. Pauer saját elmesélése szerint később zöld tónust adott egyes dolgoknak, amelyek itt zajlottak. Az itt folyó tevékenységben többen résztvettek illetve számos művész megfordult ebben a környezetben, többek között: Imre Emma, Legéndy Péter, Érmezei Zoltán, Hajas Tibor, Vető János, Károlyi Zsigmond, Kelemen Károly, Ascher Tamás, Vekerdy Tamás, Jovánovics György, etc. Fontos aktivitás volt az ún. „házenelés”, amelyről hangfelvételek is készültek (a kazetták jelenleg Legéndy Péter és Pauer Gyula tulajdonában vannak).
- 57 A felvételeket a Hajas Tibor fényképezőgép számára előadott akcióit is fotózó Vető János készítette.
- 58 Az akcióról több fotósorozat és videofelvétel is készült. Reprodukciókat lásd: Fábrián László: Maszkabál. In: Film, Színház, Muzsika, 1981. máj. 30. 24-25.; Bódy, Veruschka: Video in Ungarn und anderen osteuropäischen Ländern. In: Kunstforum International, Bd. 77/78. 1985/9-10, Jan./Febr. 54.; Pauer 1985. 130. Videó: MAFILM K szekció, 1981. Kiállítva: Film/Művészet. (A magyar kísérleti film története.) Budapest Kiállítóterem, 1983. febr. 25-márc. 18.
- 59 Lásd a 46. sz. jegyzetet.
- 60 Lásd még Peternák Miklós írását az ... oldalon., valamint a filmjegyzéket az adattárban.
- 61 Az álcázott látszat. Pauer Gyulával beszélget Antal István. in: Magyar Napló, 1993. júl. 9. 15-17.
- 62 Antal István – Pauer Gyula: Pauer-versek és -íráások című, a Magyar Műhely által kiadott könyvnek bemutatója. MAMŰ Galéria, Budapest, 2002. jún.13., Magyar Írók Szövetsége Székháza, jún. 17.
- 63 Előadás / beszélgetés a konceptuális művészet hatása Magyarországon című előadássorozat keretében. C3 központ, Budapest, 1997. szept. 26.
- 64 In: Pauer 1985. 5-8.
- 65 Én magam csupán az 1979-ben a Nemzeti Galériában megtartott harmadik pszeudoelőadást lát-tam.

